

Roma Ryś-Jurek
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Opodatkowanie gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej w latach 2004-2011

THE TAXATION OF THE AGRICULTURAL FARMS IN THE EUROPEAN UNION IN YEARS 2004-2011

Celem badania było przedstawienie opodatkowania sektora gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej w latach 2004-2011. Do opisanego problemu wykorzystano dwa wskaźniki: udział podatków w dochodzie z rodzinnego gospodarstwa rolnego oraz wartość podatków na 1 hektar użytków rolnych w gospodarstwie rolnym. Dane pochodziły z bazy FADN. Obliczenia wykonano dla wszystkich krajów Unii Europejskiej w latach 2004-2011. Wykonano również szczegółowe badania dla Polski na tle średnich wyników unijnych według: wielkości ekonomicznej, typu rolniczego, warunków produkcji i jej regionów.

Słowa kluczowe: gospodarstwo rolne, opodatkowanie, podatek rolny.

Wprowadzenie

Brak podatku dochodowego w rolnictwie rodzi ogromny problem natury społecznej i ekonomicznej. W aspekcie społecznym wiąże się z narastającą niechęcią społeczeństwa pozarolniczego do dotowania gospodarstw rolnych, a w aspekcie ekonomicznym dotyczy finansowania wydatków budżetowych, których źródłem są obciążenia podatkowe innych grup społecznych¹. Taka konstrukcja systemu podatkowego, który uprzywilejowuje niektóre podmioty gospodarcze, może zachęcać do prowadzenia działalności gospodarczej lub prowadzi do nadużyć gospodarczych². Za wprowadzeniem podatku dochodowego w rolnictwie przemawiają również rozwiązania przyjęte w innych krajach należących do Unii Europejskiej (UE)³. Przy czym w modelach opodatkowania rolnictwa w Unii Europejskiej za podstawę opodatkowania przyjmuje się dochód netto, czyli różnicę między przychodem z działalności rolniczej a kosztami poniesionymi w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. W większości państw europejskich, inaczej niż

¹ Zmiany systemu podatkowego w rolnictwie, red. nauk. J. Pawłowska-Tyszko, nr 44, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012, s.117.

² Ta sytuacja sprzyja istnieniu szarej strefy, powstającej najczęściej wówczas, gdy nabywca nie jest zainteresowany (ze względów podatkowych) pozyskaniem dowodu dokumentującego zawartą transakcję. Taka sytuacja ma miejsce w polskim rolnictwie. Rolnicy, poza opodatkowanymi VAT na zasadach ogólnych, nie są zainteresowani pozyskaniem dokumentów, gdyż nie osiągną z tego tytułu żadnych podatkowych korzyści. Zdaje się być to przyczyną pozostawania części obiegu gospodarczego (zwłaszcza w sferze usług), poza fiskalną kontrolą państwa [Łęczycki W.: Opodatkowanie rolnictwa w Polsce w świetle obowiązujących uregulowań, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Problemy Rolnictwa Światowego”, T. 15, Warszawa 2006, s. 169].

³ Zmiany systemu podatkowego w rolnictwie, red. nauk. J. Pawłowska-Tyszko, nr 44, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012, s.117.

w Polsce, do podstawy opodatkowania wliczane są środki pomocowe otrzymywane zarówno z budżetów krajowych, jak i z Unii⁴.

Wspólną cechą współczesnych systemów podatkowych jest szczególne traktowanie rolnictwa. Na przykład można tu wymienić takie podatki jak: przychodowe (Portugalia – przychody od sprzedaży nieruchomości), dochodowe (Francja – zysk z gospodarstwa rolnego), majątkowe (Cypr – podatek od nieruchomości). Wspólną cechą systemów unijnych jest zapewnianie przez podatki lokalne samodzielności finansowej jednostkom samorządu terytorialnego. Typowymi podatkami lokalnymi są podatki gminne, do których zalicza się m.in. podatek od nieruchomości i podatek rolny w Polsce oraz podatek komunalny w Danii. W systemach podatkowych w pozostałych krajach UE gospodarstwa rolne obciąża podatek dochodowy, opłacany często w formie ryczału⁵. Rozpatrując szczegółowo rolnictwo w Polsce, w dziale funkcjonują takie podatki jak: podatek rolny od gruntów, od nieruchomości, od środków transportowych, leśny, VAT oraz podatek dochodowy od działów specjalnych⁶. Mając na uwadze członkostwo Polski w Unii Europejskiej od 2004 roku, warto prześledzić jak kształtowało się opodatkowanie rolnictwa, na przykładzie gospodarstw rolnych w poszczególnych krajach Unii.

Cel i metody

Celem głównym artykułu było określenie poziomu obciążenia podatkami gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej. Wykorzystano ogólnie dostępną bazę FADN⁷. Opracowana jest ona dla gospodarstw towarowych⁸. Skorzystano z ich klasyfikacji według sum Standardowej Produkcji (SO)⁹. Okres badawczy obejmował lata 2004-2011. By zrealizować założony cel badawczy, opracowano dwa wskaźniki o formułach:

⁴ Gruzziel K.: Opodatkowanie rolnictwa w krajach Unii Europejskiej, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, Nr 94, Warszawa 2011, s. 151.

⁵ Wasilewski M., Gruzziel K.: Podatek dochodowy w indywidualnych gospodarstwach rolniczych – koncepcja i skutki, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej 1/2008, s. 60-61.

⁶ Należy zauważyć, że krytyka podatku rolnego podkreśla, że nie wyrównuje on ekonomiczno-przyrodniczych warunków gospodarowania w rolnictwie i w niewystarczającym stopniu ogranicza wpływ renty różniczkowej I na wynik działalności rolniczej, dlatego postuluje się jego zastąpienie podatkiem dochodowym, pełniącym funkcję fiskalną i motywacyjną [Czyżewski A., Smeździk K.: Wpływ opodatkowania dochodów rolniczych na sytuację ekonomiczną indywidualnych gospodarstw rolnych z obszaru intensywnego rolnictwa (próba symulacji w odniesieniu do gospodarstw FADN z powiatu gostyńskiego), Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, Nr 92, Warszawa 2011, s. 5]. Warto podkreślić, że obowiązujący w Polsce podatek rolny jako majątkowe obciążenie fiskalne związany jest z faktem posiadania ziemi, a nie uwzględnia uzyskanych przychodów ze sprzedaży produktów rolniczych oraz dochodów z prowadzonej działalności. Konstrukcja tego podatku miała na celu zmniejszenie obciążeń prowadzonej działalności rolniczej. Utrzymywane preferencyjne stawki opodatkowania są nieznacznym obciążeniem przychodów rolnika, przez co nie mogą być traktowane jako instrument motywacyjny – wspierający bądź powstrzymujący określone działania inwestycyjne realizowane przez rolników [Mądra M.: Opodatkowanie indywidualnych gospodarstw rolnych a ich siła ekonomiczna, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, Nr 78, Warszawa 2009, s. 187].

⁷ FADN: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/report_en.cfm?dwh=SO [data odczytu: styczeń 2014].

⁸ Respektując zasadę tajności, dane z tej bazy są zagregowane, obejmują co najmniej 15 gospodarstw [Goraj L., Mańko S.: Rachunkowość i analiza ekonomiczna w indywidualnym gospodarstwie rolnym, Difin, Warszawa 2009 s. 10].

⁹ Standardowa Produkcja (SO) to parametr wprowadzony w 2010 roku. Oznacza średnią z 5 lat wartość produkcji określonej działalności rolniczej (roślinnej lub zwierzęcej) uzyskaną z 1 ha lub od 1 zwierzęcia w ciągu 1 roku, w przeciętnych dla danego regionu warunkach produkcyjnych [Wyniki Standardowe 2011

-
udział podatków w dochodzie z rodzinnego gospodarstwa rolnego =
$$\frac{\text{podatki (SE390)}}{\text{dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego (SE420)}}$$

-
wartość podatków na 1 hektar użytków rolnych w gospodarstwie =
$$\frac{\text{podatki (SE390)}}{\text{powierzchnia użytków rolnych (SE025)}}$$

Zmienna „podatki” o symbolu SE390 obejmuje podatki i inne opłaty gospodarstwa rolnego (bez VAT gospodarstwa rolnego i podatków osobistych rolnika), a także podatki i inne opłaty od ziemi i budynków bez dopłat do podatków (w euro)¹⁰. Zmienna „dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego” (SE420) oznacza opłatę za zaangażowanie własnych czynników wytwórczych do działalności operacyjnej gospodarstwa rolnego oraz opłatę za ryzyko podejmowane przez prowadzącego gospodarstwo rolne w roku obrachunkowym (w euro). Dochód ten oblicza się przez odjęcie salda dopłat i podatków dotyczących inwestycji oraz kosztu czynników zewnętrznych od wartości dodanej netto¹¹. Natomiast zmienna „powierzchnia użytków rolnych” (SE025) określa całkowity obszar ziemi użytkowanej rolniczo, czyli: ziemię własną, ziemię dodzierżawioną na jeden rok lub dłużej, ziemię użytkowaną na zasadzie udziału w zbiorze z właścicielem, a także ugory i odłogi, a nie uwzględnia się powierzchni uprawy grzybów, ziemi dodzierżawionej na okres krótszy niż 1 rok, ziemi zalesionej i pozostałych gruntów (dróg, stawów, nieużytków, itp.). Zmienną tę wyrażono w hektarach użytków rolnych (ha UR)¹².

Wyniki badań

Aby zrealizować zamierzony cel badawczy skonstruowano tabele 1-2 przedstawiające kształtowanie się udziału podatków w dochodzie z rodzinnego gospodarstwa rolnego oraz wartości podatków na 1 hektar użytków rolnych w gospodarstwie w krajach Unii Europejskiej w latach 2004-2011. Szczegółowo przeanalizowano Polskę pod względem obu wskaźników oraz według kryteriów: wielkości ekonomicznej, typu rolniczego, warunków produkcji i regionów (tabele 3-4).

Należy na początku analizy zaznaczyć, że w Unii Europejskiej średnia roczna wielkość płaconych podatków przez gospodarstwo rolne wynosiła od 674 euro w 2004 roku do 726 euro w 2011. Natomiast średni dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w UE-25 w 2004 roku wynosił 16883 euro, a w UE-27 w 2011 roku 18871 euro, przy przeciętnej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie rolnym wynoszącej odpowiednio w 2004 roku 33,41 ha, a w 2011 roku 32,16 ha¹³.

uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN. Część I. Wyniki Standardowe, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012, s. 8-9].

¹⁰ Wyniki Standardowe 2011 uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN. Część I. Wyniki Standardowe, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012, s. 28.

¹¹ Wyniki Standardowe 2011 uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN. Część I. Wyniki Standardowe, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012, s. 29.

¹² Wyniki Standardowe 2011 uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN. Część I. Wyniki Standardowe, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012, s. 18.

¹³ FADN: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/report_en.cfm?dwh=SO [data odczytu: styczeń 2014].

Tabela 1. Udział podatków w dochodzie z rodzinnego gospodarstwa rolnego w krajach Unii Europejskiej w latach 2004-2011

Table 1. The participation of taxes in farm net income in the countries of the European Union in 2004-2011

Kraj/Country	Lata/Years								2011/2004 ^{a)}
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Austria/Austria	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,03	0,02	0,79
Belgia/Belgium	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,05	0,03	0,04	1,29
Bułgaria/Bulgaria	-	-	-	0,02	0,01	0,02	0,02	0,03	1,55
Cypr/Cyprus	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,73
Czechy/Czech Republic	0,14	0,17	0,14	0,09	0,12	0,21	0,10	0,04	0,29
Dania/Denmark	0,60	0,24	0,18	1,83	-0,08	-0,11	0,59	0,14	0,23
Estonia/Estonia	0,01	0,02	0,03	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01	1,13
Finlandia Finland	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	2,15
Francja/France	0,07	0,07	0,06	0,05	0,06	0,12	0,05	0,05	0,70
Grecja/Greece	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,01	1,42
Hiszpania/Spain	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	1,74
Holandia/Netherlands	0,10	0,08	0,07	0,08	0,10	0,14	0,06	0,09	0,91
Irlandia/Ireland	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	1,04
Litwa/Lithuania	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,68
Luksemburg/Luxemburg	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,05	0,04	0,02	0,98
Łotwa/Latvia	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,04	0,04	0,03	1,18
Malta/Malta	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,38
Niemcy/Germany	0,07	0,07	0,06	0,05	0,07	0,09	0,06	0,06	0,85
Polska/Poland	0,03	0,04	0,03	0,03	0,05	0,04	0,02	0,02	0,71
Portugalia/Portugal	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,95
Rumunia/Romania	-	-	-	0,05	0,04	0,04	0,03	0,03	0,53
Słowacja/Slovakia	-2,26	-1,02	-0,08	1,08	-28,92	-0,07	-0,14	0,62	-0,27
Słowenia/Slovenia	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	1,35
Szwecja/Sweden	0,02	0,01	0,01	0,00	0,00	0,02	0,01	0,01	0,44
Węgry/Hungary	0,09	0,13	0,04	0,03	0,03	0,04	0,03	0,02	0,28
Wielka Brytania/United Kingdom	0,04	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,37
Włochy/Italy	0,04	0,03	0,03	0,03	0,05	0,05	0,05	0,07	1,47
UE-25/-27	0,04	0,04	0,03	0,03	0,04	0,05	0,04	0,04	0,96

^{a)} Zaokrąglenia wyników wskaźnika do 2 miejsc po przecinku w latach 2004-2011 spowodowały, że w tej kolumnie dane są bardziej dokładne.

Źródło: Opracowanie i obliczenia własne na podstawie FADN 2014.

W badanych latach średnie obciążenie podatkami gospodarstwa rolnego w Unii Europejskiej właściwie się nie zmieniło i wynosiło ok. 4 eurocenty na rok (tab. 1). Do krajów o najbardziej obciążonym podatkiem dochodzie z rodzinnego gospodarstwa rolnego należały w badanych latach: Czechy, Dania, Francja, Holandia i Niemcy (tab. 1). W tym miejscu należy wyjaśnić szczególny przypadek Słowacji, gdzie funkcjonują głównie bardzo duże gospodarstwa rolne. W badanym okresie ich średnia wielkość wynosiła od 595 ha w 2004 roku do 546 ha w 2011, co przełożyło się na nominalnie najwyższe pła-

cone podatki. Jednocześnie ze względu na wysokie zużycie pośrednie, koszty czynników zewnętrznych i amortyzację, dochód ze słowackiego gospodarstwa rolnego często był niewielki lub nawet ujemny. Dlatego w 2004 roku średnio gospodarstwo rolne ze Słowacji zapłaciło 10120 euro podatków przy dochodzie -4476 euro (wtedy obliczony wskaźnik ma wartość -2,26 – tab. 1), a w 2008 roku zapłaciło porównywalną kwotę podatków (10092 euro) przy dochodzie -349 euro (w ten sposób wskaźnik ma wartość -28,92). Dopiero w 2011 roku, przeciętnie na Słowacji 1 euro dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego, obciążone było 60 eurocentami podatku (przy podatkach 7257 euro i dochodzie 11689 euro na gospodarstwo rolne na rok)¹⁴.

Interesujące wnioski można wysnuć obserwując obciążenie podatkami 1 ha użytków rolnych gospodarstwa rolnego w Unii Europejskiej. W badanych latach nieznacznie się zmieniło, wzrastając od ok. 20,17 euro/ 1 ha UR w 2004 roku do 22,57 euro/1 ha w 2011, przy najniższym wyniku 18,35 euro/1 ha w 2006 (tab. 2). Prezentowane dane w tab. 2 uświadamiają znaczące różnice między poszczególnymi krajami UE. Aż w 13-tu krajach UE-27 obciążenie podatkami 1 ha użytków rolnych nie przekroczyło ok. 10 euro na rok w badanym okresie. Tymi krajami były: Bułgaria, Cypr, Estonia, Finlandia, Grecja, Irlandia, Litwa, Łotwa, Portugalia, Słowenia, Szwecja, Węgry i Wielka Brytania. Jeśli doliczyć do tego zestawu Czechy i Malte, które stopniowo obniżały opodatkowanie przypadające na hektar użytków rolnych (i ewentualnie jeszcze Hiszpanię, która przez większość badanego okresu oscylowała przy 10 euro/1 ha UR), można uznać, że w większości państw unijnych 1 ha UR opodatkowany jest kwotą ok. 10 euro na rok (tab. 2). Natomiast najwyższe obciążenia podatkowe przypadające na 1 ha użytków rolnych występują w Belgii, Danii, Holandii i we Włoszech. Ponadto w tych krajach (oprócz Danii) w badanym okresie obciążenie to zwiększyło się. Wobec czego średnio w 2011 roku wyniosło ok. 44 euro/1 ha UR w gospodarstwie rolnym belgijskim i duńskim oraz aż 94 euro/1 ha UR we włoskim i 108 euro/1 ha UR w holenderskim (tab. 2).

Skupiając się na Polsce, należy najpierw zaznaczyć, że średnie opodatkowanie gospodarstwa rolnego w 2004 roku wyniosło 189 euro na rok, a w 2011 roku 239 euro. Przy czym przeciętny dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego wynosił 6076 euro w 2004 roku i osiągnął przy średniej powierzchni użytków rolnych równej 15,67 ha. Natomiast w 2011 roku wzrósł on do 10850 euro z 18,49 ha UR¹⁵. W ujęciu względnym, polskie obciążenia podatkowe dochodu z gospodarstwa rolnego na tle innych krajów UE w latach 2004-2011 należały do najniższych (tab. 1 i 3). W 2004 roku 1 euro dochodu z polskiego rodzinnego gospodarstwa rolnego obciążone było 3 eurocentami podatków, a w 2011 roku tylko 2 eurocentami (przeciętnie dla UE-25 w 2004 roku i dla UE-27 w 2011 roku obciążenie to wynosiło 4 eurocenty).

Według klasy wielkości ekonomicznej gospodarstwa i uśredniając wyniki dla całego badanego okresu dla Polski, najmniejszy udział podatków w dochodzie z rodzinnego gospodarstwa rolnego miały gospodarstwa z klasy 3-ciej i 4-tej, czyli gospodarstwa między 25 tys. a 100 tys. euro wartości standardowej produkcji (ok. 0,02 obciążenia dochodu podatkami), a największy gospodarstwa powyżej 500 tys. euro standardowej

¹⁴ FADN: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/report_en.cfm?dwh=SO [data odczytu: styczeń 2014].

¹⁵ FADN: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/report_en.cfm?dwh=SO [data odczytu: styczeń 2014].

produkcji (klasa 6-ta – pow. 0,11)¹⁶. W tym samym czasie najniższe obciążenie w UE-25/-27 występowało w klasie 2-giej wielkości ekonomicznej (8 tys.-25 tys. euro standardowej produkcji) i wynosiło również ok. 0,02, a najwyższe w także w klasie 6-tej (ok. 0,07) (tab. 3).

Rozpatrując gospodarstwa rolne według kierunku produkcji, można zauważyć, że w Polsce najniższe obciążenie podatkami dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego w badanym okresie występowało – uśredniając wyniki – w gospodarstwach zajmujących się uprawami ogrodnictwami, krowami mlecznymi i zwierzętami ziarnożernymi (do ok. 0,02), a najwyższe w gospodarstwach z uprawami polowymi (powyżej 0,05). Tymczasem w UE najmniej obciążonymi kierunkami produkcji w latach 2004-2011 były uprawy trwale i zwierzęta trawożerne (średnio ok. 0,03 dla całego okresu), a najbar-

Tabela 2. Wartość podatków na 1 hektar użytków rolnych w gospodarstwie rolnym w krajach Unii Europejskiej w latach 2004-2011 (euro/1 hektar)

Table 2. The value of taxes on 1 hectare of utilized agricultural area of agricultural farm in the countries of the European Union in years 2004-2011 (euro/1 hectare)

Kraj /Country	Lata/Years								2011/2004 ⁹⁾
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Austria/Austria	21,87	21,40	22,02	29,10	28,61	24,15	20,65	22,11	1,01
Belgia/Belgium	35,02	36,00	36,32	41,06	41,92	41,74	43,03	43,77	1,25
Bułgaria/Bulgaria	-	-	-	4,90	2,09	3,18	5,13	7,23	1,48
Cypr/Cyprus	3,60	1,00	0,90	3,31	7,49	7,21	6,85	5,97	1,66
Czechy/Czech Republic	14,74	13,30	13,96	14,08	14,79	10,64	10,08	9,09	0,62
Dania/Denmark	50,95	47,68	46,49	48,69	48,39	53,46	57,73	44,40	0,87
Estonia/Estonia	1,91	2,25	3,57	2,02	2,33	2,10	2,29	2,77	1,45
Finlandia/Finland	3,45	3,89	3,64	4,22	4,78	5,49	6,53	6,67	1,93
Francja /France	24,68	24,78	23,39	23,13	23,58	24,55	25,01	24,67	1,00
Grecja/Greece	7,90	8,15	20,56	9,75	9,63	7,48	7,15	9,27	1,17
Hiszpania/Spain	8,39	7,97	8,48	9,21	10,04	11,36	10,44	11,33	1,35
Holandia/Netherlands	105,14	105,71	103,17	108,86	97,77	90,27	103,91	108,32	1,03
Irlandia/ Ireland	2,94	2,93	2,81	2,92	3,27	3,58	3,97	4,01	1,36
Litwa/Lithuania	2,40	2,33	2,02	2,18	2,42	5,36	2,25	2,45	1,02
Luksemburg /Luxemburg	13,45	12,78	12,71	13,52	15,14	14,65	14,48	15,27	1,14
Łotwa/Latvia	4,48	4,61	3,92	3,94	4,33	4,59	5,27	5,88	1,31
Malta/Malta	30,45	31,32	10,07	9,39	18,67	5,36	7,30	6,82	0,22
Niemcy/Germany	26,28	24,57	25,31	24,73	24,77	24,73	24,86	24,95	0,95
Polska/ Poland	12,06	14,10	13,32	14,55	19,10	15,59	12,92	12,93	1,07
Portugalia/ Portugal	2,89	3,51	3,70	4,56	5,00	4,72	4,13	3,96	1,37
Rumunia /Romania	-	-	-	19,29	16,91	14,46	14,86	15,00	0,78
Słowacja/ Slovakia	17,00	21,94	14,21	15,57	17,27	13,21	12,56	13,29	0,78

¹⁶ Dla polskich gospodarstw rolnych z klasy 6-tej wielkości ekonomicznej obciążenie dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego podatkami w badanym okresie wzrosło. Szczególnie wysokie było w roku 2008 – 0,23 (podatki zapłacone wyniosły 26853 euro, a dochód 114934 euro), przy czym rok wcześniej obciążenie 1 euro dochodu wynosiło 11 eurocentów podatków (podatki zapłacono w kwocie 17813 euro, a osiągnięto dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego równy 166743 euro) [FADN: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/report_en.cfm?dwh=SO [data odczytu: styczeń 2014]].

Słowenia/ Slovenia	3,99	1,72	2,47	3,70	4,46	2,30	7,58	6,29	1,58
Szwecja/Sweden	1,15	1,54	1,41	1,16	1,30	1,36	1,15	1,49	1,29
Węgry/Hungary	9,91	12,24	7,40	8,73	8,79	7,46	8,91	10,30	1,04
Wielka Brytania/ United Kingdom	7,04	7,24	6,15	5,59	4,82	4,52	4,96	5,27	0,75
Włochy/ Italy	58,00	45,50	39,66	44,05	74,59	67,66	78,31	94,24	1,62
UE-25/-27	20,17	19,23	18,35	18,58	21,05	20,32	21,21	22,57	1,12

a) Zaokrąglenia wyników wskaźnika do 2 miejsc po przecinku w latach 2004-2011 spowodowały, że w tej kolumnie dane są bardziej dokładne.

Źródło: Opracowanie i obliczenia własne na podstawie FADN 2014.

Tabela 3. Udział podatków w dochodzie z rodzinnego gospodarstwa rolnego w Polsce i UE-25/-27 według wybranych klasyfikacji gospodarstw rolnych w latach 2004-2011

Table 3. The participation of taxes in farm net income in Poland and the EU-25/-27 according to the chosen classifications in years 2004-2011

Wyszczególnienie/Details	Lata/Years								2011/ 2004 ^{a)}
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Polska, ogółem:/Poland, total:	0,03	0,04	0,03	0,03	0,05	0,04	0,02	0,02	0,71
wielkość ekonomiczna, klasyfikacja ES6/economic size, classification ES6									
1. 2000 -< 8000 euro	0,05	0,07	0,04	0,04	0,06	0,08	0,03	0,03	0,59
2. 8000 -< 25000 euro	0,03	0,04	0,03	0,03	0,04	0,05	0,02	0,02	0,68
3. 25000 -< 50000 euro	0,02	0,03	0,02	0,02	0,03	0,03	0,02	0,01	0,67
4. 50000 -< 100000 euro	0,02	0,03	0,02	0,02	0,03	0,03	0,01	0,01	0,61
5. 100000 -< 500000 euro	0,02	0,04	0,04	0,02	0,05	0,03	0,02	0,02	0,73
6. >= 500000 euro	0,05	0,09	0,12	0,11	0,23	0,13	0,08	0,07	1,43
typy rolnicze TF8/agricultural type TF8									
1. uprawy polowe /fieldcrops	0,04	0,07	0,05	0,04	0,07	0,08	0,03	0,04	0,89
2. uprawy ogrodnicze/horticulture	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,31
3. winnice/wine	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. uprawy trwałe /other permanent crops	0,04	0,03	0,02	0,01	0,04	0,05	0,02	0,01	0,31
5. krowy mleczne/milk	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01	0,01	0,55
6. zwierzęta trawożerne/other grazing livestock	0,05	0,06	0,03	0,03	0,06	0,07	0,03	0,02	0,50
7. zwierzęta ziarnożerne/granivores	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,01	0,01	0,01	0,51
8. mieszane /mixed	0,04	0,05	0,04	0,03	0,06	0,06	0,03	0,03	0,72
warunki produkcji (LFA)/conditions of agricultural production (LFA)									
- w strefie niekorzystnej na terenach górskich/in less-favoured mountain areas	0,03	0,03	0,02	0,02	0,03	0,02	0,01	0,02	0,63
- w strefie niekorzystnej poza terenami górskimi	0,02	0,03	0,02	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02	0,65

mi/in less-favoured not mountain areas									
- poza strefą niekorzystną/not in less-favoured areas	0,04	0,05	0,04	0,03	0,06	0,06	0,03	0,03	0,83
regiony/regions									
Pomorze i Mazury	0,04	0,06	0,05	0,04	0,09	0,07	0,03	0,03	0,76
Wielkopolska i Śląsk	0,03	0,05	0,04	0,03	0,05	0,05	0,03	0,03	0,88
Mazowsze i Podlasie	0,03	0,03	0,02	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02	0,57
Małopolska i Pogórze	0,03	0,05	0,03	0,02	0,04	0,04	0,02	0,02	0,60
UE-25/-27, ogółem/EU-25/-27, total:									
	0,04	0,04	0,03	0,03	0,04	0,05	0,04	0,04	0,96
wielkość ekonomiczna, klasyfikacja ES6/economic size, classification ES6									
1. 2000 -< 8000 euro	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	1,26
2. 8000 -< 25000 euro	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	1,25
3. 25000 -< 50000 euro	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,05	0,04	0,04	1,10
4. 50000 -< 100000 euro	0,04	0,04	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	0,99
5. 100000 -< 500000 euro	0,05	0,04	0,04	0,03	0,04	0,05	0,04	0,04	0,79
6. >= 500000 euro	0,07	0,08	0,06	0,05	0,08	0,09	0,06	0,06	0,87
typy rolnicze TF8/agricultural type TF8									
1. uprawy polowe/fieldcrops	0,06	0,06	0,05	0,03	0,05	0,07	0,04	0,04	0,75
2. uprawy ogrodnicze/horticulture	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,05	1,56
3. winnice/wine	0,05	0,05	0,05	0,04	0,05	0,07	0,06	0,05	1,14
4. uprawy trwałe /other permanent crops	0,03	0,02	0,02	0,02	0,03	0,04	0,03	0,04	1,27
5. krowy mleczne/milk	0,03	0,03	0,03	0,02	0,03	0,04	0,03	0,03	0,81
6. zwierzęta trawożerne/other grazing livestock	0,03	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	1,12
7. zwierzęta ziarnożerne/granivores	0,04	0,04	0,03	0,04	0,06	0,04	0,04	0,05	1,26
8. mieszane /mixed	0,05	0,05	0,04	0,04	0,05	0,07	0,04	0,04	0,80

^{a)} Zaokrąglenia wyników wskaźnika do 2 miejsc po przecinku w latach 2004-2011 spowodowały, że w tej kolumnie dane są bardziej dokładne

Źródło: Opracowanie i obliczenia własne na podstawie FADN 2014.

dziej obciążonymi: uprawy polowe i winnice, gdzie średnie obciążenie podatkami dochodu przekraczało 0,05 (tab. 3). Ponadto w Polsce wyższy udział podatków w dochodzie z rodzinnego gospodarstwa rolnego występował poza strefą niekorzystną, a według regionów – najwyższy na Pomorzu i Mazurach, a najniższy na Mazowszu i Podlasiu (tab. 3).

Przeliczając polskie obciążenia podatkowe na hektar użytków rolnych i porównując je z innymi krajami UE w latach 2004-2011, można stwierdzić, że były niższe od poziomu średniego w UE (tab. 2 i 4). W 2004 roku w Polsce, 1 hektar UR obciążony był ok. 12 euro podatków, a w 2011 roku prawie 13 euro (przeciętnie dla UE-25 w 2004

roku i dla UE-27 w 2011 roku obciążenie to wynosiło odpowiednio: ok. 20 euro/1 ha UR i ok. 22,6 euro/1 ha UR).

Tabela 4. Wartość podatków na 1 hektar użytków rolnych w gospodarstwie rolnym w Polsce i UE-25/-27 według wybranych klasyfikacji gospodarstw rolnych w latach 2004-2011 (euro/1 hektar)
Table 4. The value of taxes on 1 hectare of utilized agricultural area of agricultural farm in Poland and the EU-25/-27 according to the chosen classifications in years 2004-2011 (euro/1 hectare)

Wyszczególnienie/Details	Lata/Years								2011 / 2004 ^{a)}
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Polska, ogółem:/Poland, total:	12,06	14,10	13,32	14,55	19,10	15,59	12,92	12,93	1,07
wielkość ekonomiczna, klasyfikacja ES6/economic size, classification ES6									
1. 2000 -< 8000 euro	13,76	15,48	14,41	15,59	19,86	17,31	13,27	14,13	1,03
2. 8000 -< 25000 euro	11,67	12,84	11,78	13,09	17,36	14,81	11,95	12,14	1,04
3. 25000 -< 50000 euro	10,27	11,50	10,66	11,79	15,39	12,62	9,85	10,44	1,02
4. 50000 -< 100000 euro	10,56	12,00	10,95	12,14	15,71	12,35	9,12	9,49	0,90
5. 100000 -< 500000 euro	13,26	16,77	16,19	17,71	22,83	14,97	12,71	12,94	0,98
6. >= 500000 euro	15,83	24,10	24,85	27,26	33,09	26,59	26,74	22,95	1,45
typy rolnicze TF8/agricultural type TF8									
1. uprawy polowe/fieldcrops	12,81	16,26	15,02	17,28	24,29	19,91	16,05	16,37	1,28
2. uprawy ogrodnicze/horticulture	51,30	60,42	55,03	54,74	29,15	24,04	18,16	17,61	0,34
3. winnice/wine	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. uprawy trwałe /other permanent crops	20,77	22,76	21,45	20,86	25,97	21,11	17,24	17,47	0,84
5. krowy mleczne/milk	8,44	8,64	8,61	8,72	11,60	9,10	7,26	7,87	0,93
6. zwierzęta trawożerne/other grazing livestock	9,15	9,53	10,18	10,17	13,89	11,46	9,02	9,11	1,00
7. zwierzęta ziarnożerne/granivores	11,95	14,05	12,65	14,02	15,59	9,63	9,47	10,21	0,85
8. mieszane /mixed	11,71	13,68	12,96	14,10	19,34	15,30	13,10	12,43	1,06
warunki produkcji (LFA)/conditions of agricultural production (LFA)									
- w strefie niekorzystnej na terenach górskich/in less-favoured mountain areas	8,97	11,16	11,75	9,11	16,58	10,61	7,72	11,38	1,27
- w strefie niekorzystnej poza terenami górskimi/in less-favoured not mountain areas	8,82	9,96	10,01	10,92	13,82	11,49	9,02	9,23	1,05
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- poza strefą	15,53	18,97	17,39	19,38	25,86	21,44	18,26	18,21	1,17

niekorzystną/not in less-favoured areas									
regiony/regions									
Pomorze i Mazury	11,38	14,57	14,11	15,55	21,58	17,70	13,60	13,60	1,19
Wielkopolska i Śląsk	12,99	15,63	15,08	16,59	22,14	17,95	15,69	15,23	1,17
Mazowsze i Podlasie	10,97	11,66	10,82	11,89	14,75	11,97	10,33	10,43	0,95
Małopolska i Pogórze	14,43	17,60	15,21	15,97	19,91	16,51	11,82	13,03	0,90
UE-25/-27, ogółem: EU-25/-27, total:									
	20,17	19,23	18,35	18,58	21,05	20,32	21,21	22,57	1,12
wielkość ekonomiczna, klasyfikacja ES6/economic size, classification ES6									
1. 2000 -< 8000 euro	15,19	17,22	14,07	19,04	21,97	18,33	21,55	23,81	1,57
2. 8000 -< 25000 euro	14,57	13,78	14,31	15,59	19,68	17,78	18,90	19,67	1,35
3. 25000 -< 50000 euro	16,21	15,67	15,25	15,26	17,68	19,44	18,38	19,60	1,21
4. 50000 -< 100000 euro	16,35	15,69	15,39	15,09	17,55	16,62	17,89	19,13	1,17
5. 100000 -< 500000 euro	23,97	21,47	20,98	19,83	21,44	21,03	21,73	22,56	0,94
6. >= 500000 euro	31,49	32,11	27,99	27,71	30,60	27,75	28,99	32,42	1,03
typy rolnicze TF8/agricultural type TF8									
1. uprawy polowe/fieldcrops	18,65	17,37	16,60	15,55	18,55	17,59	17,79	18,96	1,02
2. uprawy ogrodnicze/horticulture	180,1 4	157,6 3	159,7 7	173,2 7	196,5 4	197,3 9	206,7 1	209,4 8	1,16
3. winnice/wine	74,84	76,18	73,86	78,89	81,83	82,43	95,17	97,56	1,30
4. uprawy trwałe /other permanent crops	38,38	31,71	30,19	31,63	40,72	41,14	44,26	48,54	1,26
5. krowy mleczne/milk	20,40	18,46	18,17	18,39	19,92	19,84	20,40	22,27	1,09
6. zwierzęta trawożerne/other grazing livestock	8,46	8,51	8,34	8,70	9,36	8,71	10,17	10,30	1,22
7. zwierzęta ziarnożerne/granivores	41,24	43,93	32,84	36,12	39,66	42,99	43,48	52,68	1,28
8. mieszane /mixed	14,57	14,72	14,18	14,99	16,82	16,02	16,23	16,44	1,13

a) Zaokrąglenia wyników wskaźnika do 2 miejsc po przecinku w latach 2004-2011 spowodowały, że w tej kolumnie dane są bardziej dokładne

Źródło: Opracowanie i obliczenia własne na podstawie FADN 2014.

Według klasy wielkości ekonomicznej gospodarstwa i uśredniając wyniki dla całego badanego okresu dla Polski, najmniej podatków przypadało na 1 ha UR w gospodarstwach rolnych z klasy 3-ciej i 4-tej, czyli gospodarstwa między 25 tys. a 100 tys. euro wartości standardowej produkcji (ok. 11,5 euro/1 ha UR), a najwięcej w gospodarstwach powyżej 500 tys. euro standardowej produkcji (klasa 6-ta – pow. 25 euro/1 ha UR). W tym samym czasie wyniki średnie w UE były bardziej wyrównane między klasami wielkości ekonomicznej. Wyraźnie wyższe były w klasie 5-tej i 6-tej wielkości ekonomicznej, czyli dla gospodarstw rolnych powyżej 50 tys. euro standardowej produkcji obciążenie podatkami 1 ha UR przekraczało 20 euro, uśredniając wyniki dla badanego okresu (tab. 4).

Analizując gospodarstwa rolne według kierunku produkcji, można zauważyć, że w Polsce najniższe obciążenie podatkami hektara UR w badanym okresie występowało – uśredniając wyniki – w gospodarstwach zajmujących się krowami mlecznymi i zwierzętami trawożernymi (do ok. 10 euro/1 ha UR), a najwyższe w uprawach polowych, ogrodniczych¹⁷ i trwałych (tab. 4). Natomiast w tym samym okresie średnio w Unii Europejskiej, najmniej obciążeń podatkowych na 1 ha UR przypadło dla gospodarstw zajmujących się zwierzętami trawożernymi (średnio do ok. 10 euro/1 ha UR w całym okresie), a najwięcej w uprawach ogrodniczych i winnicach (średnie 8-letnie obciążenie tych pierwszych przekraczało 185 euro, a drugich wynosiło prawie 83 euro na 1 ha UR). Należy dodać, że w Polsce wyższe kwoty podatków na 1 ha UR przypadały dla gospodarstw położonych poza strefą niekorzystną, a według regionów – najwyższe w Wielkopolsce i na Śląsku, a najniższe na Mazowszu i Podlasiu (tab. 4).

Wnioski i dyskusja

Przedstawione dane i obliczone wskaźniki potwierdzają, że podatki rolne płacone przez gospodarstwa rolne w Unii Europejskiej mają charakter indywidualny, zależny od rozwiązań przyjętych w danym kraju. Obciążają głównie gospodarstwa o dużej produkcji, o znacznej powierzchni, kierunkach głównie roślinnych, położone poza strefą niekorzystną. Ponadto w Polsce nie są wysokie na tle innych krajów Unii Europejskiej i pozostają na poziomie niższym od średniej obliczonej dla krajów UE.

Na zakończenie warto przytoczyć kilka refleksji, co do przyszłych zmian tego stanu rzeczy na podstawie wyników badań wybranych badaczy. R. Rosiński potwierdza, że podatek rolny płacony przez gospodarstwa rolne pełni raczej rolę podatku majątkowego o niewielkim związku z uzyskiwanym przez nie dochodem, a jego wielkość zależy od ceny sprzedaży żyta w danym roku, decyzji rad gmin w zakresie umorzeń czy obniżek stawek podatkowych, od jakości gleby, która warunkuje określony przelicznik¹⁸. M. Wasilewski i M. Mądra po badaniach ankietowych wykazali, że podatek rolny mógłby zostać zastąpiony przez podatek ryczałtowy uwzględniający skalę produkcji określoną wielkością sprzedaży oraz typ produkcji rolniczej i jej związek z powierzchnią UR¹⁹. Badania przeprowadzone przez M. Ganc i M. Mądrą wskazują, że nowy podatek powinien być zależny od poziomu uzyskiwanych dochodów pomniejszonych o wycenione koszty pracy rolnika i jego rodziny, a także od warunków klimatyczno-glebowych i powierzchni UR gospodarstwa²⁰. J. Pieczonka wskazuje na podstawie symulacji, że zastąpienie podatku rolnego podatkiem dochodowym na zasadach obowiązujących dla

¹⁷ Należy zauważyć, że obciążenie podatkami hektara UR w polskich gospodarstwach ogrodniczych w badanym okresie zmniejszyło się ok. trzykrotnie – z 51,3 euro na 1 ha UR w 2004 roku do 17,6 euro/1 ha UR w 2011 roku. Według średniej unijnej dla tego kierunku produkcji, obciążenie było wyższe i dodatkowo rosło w badanym okresie – z 180 euro/1 ha UR w 2004 roku do prawie 210 euro/1 ha UR w 2011 roku (tab. 4).

¹⁸ Rosiński R.: Opodatkowanie działalności rolniczej i gospodarczej w Polsce, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, Nr 88, Warszawa 2011, s. 264-265.

¹⁹ Wasilewski M., Mądra M.: Wybrane aspekty wprowadzenia podatku dochodowego w gospodarstwach rolniczych, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, Nr 94, Warszawa 2011, s. 146.

²⁰ Ganc M., Mądra M.: Sprawiedliwość opodatkowania rolnictwa oraz możliwości zmian w tym zakresie w opinii rolników indywidualnych, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, Nr 89, Warszawa 2011, s. 217.

osób prowadzących działalność gospodarczą, wywoła zmniejszenie dochodu z działalności rolniczej gospodarstw rolnych. Wpłyne to niekorzystnie na sytuację ekonomiczną dużych gospodarstw rolnych, a poprawi tych, które będą osiągały ujemny wynik finansowy lub wynik dodatni, ale na tyle niski, że po zastosowaniu systemu obowiązujących ulg i odliczeń w konsekwencji tego podatku nie zapłacą lub zapłacą w wymiarze niższym niż podatek rolny²¹.

Literatura:

- Czyżewski A., Smędzik K.: Wpływ opodatkowania dochodów rolniczych na sytuację ekonomiczną indywidualnych gospodarstw rolnych z obszaru intensywnego rolnictwa (próba symulacji w odniesieniu do gospodarstw FADN z powiatu gostyńskiego), *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”*, Nr 92, Warszawa 2011: 5-16.
- FADN: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/report_en.cfm?dwh=SO [data odczytu: styczeń 2014].
- Ganc M., Mądra M.: Sprawiedliwość opodatkowania rolnictwa oraz możliwości zmian w tym zakresie w opinii rolników indywidualnych, *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”*, Nr 89, Warszawa 2011: 207-218.
- Goraj L., Mańko S.: Rachunkowość i analiza ekonomiczna w indywidualnym gospodarstwie rolnym, Difin, Warszawa 2009.
- Gruziel K.: Opodatkowanie rolnictwa w krajach Unii Europejskiej, *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”*, Nr 94, Warszawa 2011: 149-158.
- Łęczycki W.: Opodatkowanie rolnictwa w Polsce w świetle obowiązujących uregulowań, *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Problemy Rolnictwa Światowego”*, T. 15, Warszawa 2006: 161-169.
- Mądra M.: Opodatkowanie indywidualnych gospodarstw rolnych a ich siła ekonomiczna, *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”*, Nr 78, Warszawa 2009: 187-196.
- Pieczonka J.: Wpływ formy opodatkowania dochodów rolniczych na sytuację ekonomiczną indywidualnego gospodarstwa rolnego (próba symulacji w odniesieniu do gospodarstwa z powiatu opolskiego), *Journal of Agribusiness and Rural Development* 3(25)/2012: 181-193.
- Rosiński R.: Opodatkowanie działalności rolniczej i gospodarczej w Polsce, *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”*, Nr 88, Warszawa 2011: 257-266.

²¹ Piezonka J.: Wpływ formy opodatkowania dochodów rolniczych na sytuację ekonomiczną indywidualnego gospodarstwa rolnego (próba symulacji w odniesieniu do gospodarstwa z powiatu opolskiego), *Journal of Agribusiness and Rural Development* 3(25)/2012, s. 192. Podobne wnioski wysnuwają A. Czyżewski i K. Smędzik, którzy przestrzegają, że na takim rozwiązaniu mogą stracić gospodarstwa duże, żywotnie ekonomicznie i wyspecjalizowane. Dlatego postulują wprowadzenie możliwości wyboru formy opodatkowania przez producentów rolnych oraz podtrzymanie ulgi inwestycyjnej. Według nich ograniczyłyby to spadek dochodów wywołany ich opodatkowaniem w gospodarstwach wysokoproduktywnych, a jednocześnie stworzyłyby warunki do modernizacji sektora rolnego w Polsce. Zwracają też uwagę, że wprowadzenie ulgi z tytułu zakupu ziemi mogłoby wyzwolić wzrost przepływu tego zasobu z gospodarstw niskowydajnych, o charakterze samozaopatrzeniowym, do najefektywniejszych [Czyżewski A., Smędzik K.: Wpływ opodatkowania dochodów rolniczych na sytuację ekonomiczną indywidualnych gospodarstw rolnych z obszaru intensywnego rolnictwa (próba symulacji w odniesieniu do gospodarstw FADN z powiatu gostyńskiego), *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”*, Nr 92, Warszawa 2011, s.13-14].

- Wasilewski M., Gruzziel K.: Podatek dochodowy w indywidualnych gospodarstwach rolniczych – koncepcja i skutki, *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej* 1/2008: 60-78.
- Wasilewski M., Mądra M.: Wybrane aspekty wprowadzenia podatku dochodowego w gospodarstwach rolniczych, *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”*, Nr 94, Warszawa 2011: 133-148.
- Wyniki Standardowe 2011 uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN. Część I. Wyniki Standardowe, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012.
- Zmiany systemu podatkowego w rolnictwie, red. nauk. J. Pawłowska-Tyszko, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012/44.

Summary:

The aim of this research was a presentation of the taxation in the sector of farms in the European Union in years 2004-2011. This problem was described by two indicators: participation of taxes in farm net income and value of taxes on 1 hectare of utilized agricultural area in an agricultural farm. The data comes from the FADN database. The calculations were made for all of the European Union' countries. Also, the research for Poland on the background of the average European results was executed according to the: economic size, type of farms, conditions of agricultural production and regions.

Key words: agricultural farm, taxation, agricultural tax.

Informacje o Autorze:

Dr Roma Ryś-Jurek

Katedra Finansów i Rachunkowości
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
60-637 Poznań, ul. Wojska Polskiego 28
tel.: +48 698 773 411
e-mail: rys-jurek@up.poznan.pl